

## יהודית או דמוקרטית

הממשל הצבאי והמערכת הפוליטית בישראל (1948-1966)

אריה דיין

מאגנט, תשפ"ה, 251 עמ'

הוויכוח על השטחים המוחזקים לא התחיל במלחמת ששת הימים. מדינת ישראל קמה בגבולות אחרים מאלה שקבעה תכנית החלוקה של האו"ם, ובתחומי שלטונה הייתה אוכלוסייה ערבית גדולה שחיה שנים ארוכות תחת ממשל צבאי. הספר עוסק בוויכוח הפוליטי על הממשל הצבאי באזורים שכונו השטחים המוחזקים, ועל ההתנגדות לו באופוזיציה בעיקר מצד מק"י, מפ"ם וחירות, וחלק מחברי מפלגת השלטון מפא"י. המחבר, המתבסס על עיתונים בני התקופה ועל ארכיונים מפלגתיים וממשלתיים, חושף את המניעים מאחורי עמדותיהם של תומכי הממשל הצבאי ומתנגדיו. התומכים השתמשו בטיעוני ביטחון, אולם בדיונים המפלגתיים נחשף כי הגבלת תנועתם של הערבים נועדה להבטיח שעולים חדשים יקבלו את מקומות העבודה המעטים שהיו פנויים, וכי מניעת חזרתם לאדמותיהם נועדה למוסרן להתיישבות יהודית. גם הבטחת התמיכה האלקטורלית של הערבים במפא"י היוותה שיקול. בין המתנגדים בלטה כאמור מק"י שראתה את עצמה כמי שמייצגת את הערבים ודואגת לזכויותיהם. העמדות במפ"ם היו מעורבות, ואנשי חירות נעו בין התעלמות מהממשל הצבאי לבין התנגדות נחרצת. הספר מסמן את פרשת הטבח בכפר קאסם כנקודת מפנה שהפכה את ההתנגדות לממשל הצבאי למקובלת במערכת הפוליטית כולה. למרות התנגדות זו הממשל הצבאי בוטל רק חצי שנה לפני מלחמת ששת הימים.